

Izvešće o radu Povijesnog društva Križevci u 2008. godini

KATARINA ČAVLEK

Predsjednica Društva
Ul. T. Smičiklasi 46
HR - 48260 Križevci

I ove godine, kao i prijašnjih, glavni su nam zadaci bili upoznavanje, ne samo kulturno-povijesne baštine našega kraja, nego i ostalih dijelova naše lijepe domovine. Djelatnost Društva se sastojala u prisustvovanju predavanjima, posjećivanju izložbama, organiziranju znanstvenog skupa, kao i organiziranjem jednodnevnih i višednevnih izleta kulturno-povijesnog značenja.

Radom smo započeli 28.siječnja posjetom Kazalištu "Komedija" u Zagrebu, gdje smo gledali operetu "Šišmiš" Johana Straussa. To je jedna od najljepših i najboljih opereta, ljudima bliska, a glazba je izvanredno dirljiva.

U veljači smo posjetili Hrvatski povijesni muzej i izložbu "El Shatt - zbjeg iz Hrvatske u pustinju Sinaj". Ta je izložba izdvojena tematska cjelina u okviru povijesne teme Drugog svjetskog rata. El Shatt je područje u Sinajskoj pustinji, gdje je u Drugom svjetskom ratu bio izbjeglički logor stanovništva iz Dalmacije. U njemu je utočište našlo više od 30 000 izbjeglica iz Hrvatske. Taj je logor predstavljao izuzetan primjer pobjede ljudi nad okrutnom prirodom.

Nakon toga smo posjetili u Zagrebu likovnu izložbu Marca Chagalla "Priča nad pričama" u kojoj je slikar ispisao svoju gotovo stoljetnu povijest, samo sebi svojstvenim rukopisom, objedinivši u svojim slikama židovske korijene, biblijske motive, legende, bajke, rodne krajolike i gradove kroz koje ga je život nosio.

Na izložbi "Dominikanci u Hrvatskoj" predstavljeno je nasljeđe crkvenih redova i otkrivanje dominikanskih doprinosa hrvatskoj kulturnoj baštini. Tu smo bili upoznati s bogatim umjetničkim nasljeđem dominikanaca i

omogućen nam je uvid u njihovu duhovnost, mistiku i filozofiju.

Krajem veljače (29.02.) promovirali smo naš časopis CRIS, deveti broj. Na predstavljanju su bili brojni znanstveni suradnici i autori članaka objavljenih u časopisu, kao i građani našega grada, naši gosti iz Udruge - Križevačka pajdašija - iz Zagreba, te mnogobrojni članovi Povijesnog društva Križevci. U gotovo prepunoj Velikoj dvorani Hrvatskog doma sam čin predstavljanja uveličali su oda-branom glazbom glazbenici Gradskog puhačkog orkestra.

Početkom ožujka (08.03.) organizirali smo izlet u Veliki Tabor i Gornju Stubicu. Veliki Tabor je izgradila plemićka obitelj Ratkay u 16. stoljeću, a između ostalih, među vlasnicima dvorca se isticao i hrvatski slikar Oton Iveković. On je na brojnim slikama prikazao dvorac i slikovitu okolicu. U Gornjoj Stubici smo posjetili Muzej obitelji Oršić, smještenim u njihovom dvorcu. Tu je stalni postav, koji nas je upoznao s izgradnjom kasnosrednjovjekovnih gradova, oružjem i bojnom opremom, te središnjom temom - Velika seljačka buna 1573. godine. Postav prati promjene na feudalnim posjedima u 17. i 18. stoljeću, a završava temom Hrvatskog narodnog preporoda i Jelačićevim proglasom o ukinuću kmetsva.

U Gornjoj Stubici smo u baroknoj kapeli Sv. Franje Ksaverskog razgledali stalnu izložbu crkvene umjetnosti Hrvatskog zagorja. U lijepo uređenom parku posjetili smo spomenik Seljačkoj buni i Matiji Gupcu.

Sredinom ožujka (14.03.) prisustvovali smo predavanju profesorice Mire Kolar pod nazivom "Stjepan Radić i njegove veze s Križevcima u

nemirnim vremenima dvadesetih godina prošlog stoljeća”, a u povodu 80-godišnjice njegova ranjavanja u Skupštini u Beogradu i njegove smrti.

Od 11.-13. travnja smo organizirali trodnevni izlet u sjevernu Italiju. Posjetili smo Milano i njegovu čuvenu katedralu, izgrađenu u složenom gotskom stilu. Posjetitelja fascinira oko 4500 malih kipova, koji se prema nebu slijevaju u jednu harmoničnu čipku. U gradu se ističe i crkva Santa Marija s Dominikanskim samostanom u kojem je Leonardo da Vinci slikao Posljednju večeru. Posjetili smo i Boromejske otoke, među kojima se ističe otok Izola Bela, otok prekrasnih palača i vrtova. U blizini se nalazi i gradić Arona, rodno mjesto Karla Boromejskog. Zaustavili smo se i kod jezera Como, koje je nastalo djelovanjem ledenjaka, koji su se spustili s Alpa. Posjetili smo i gradić Vincencu, koji je u potpunosti sačuvao srednjovjekovni izgled, uz brojne građevine čuvenog arhitekta Paladija.

U svibnju smo organizirali (17. 05.) jednodnevni izlet u Park prirode Papuk. Tamo smo razgledali zidine Ružica grada, jednog od najvećih i najbolje sačuvanih srednjovjekovnih plemićkih gradova u Hrvatskoj. Nakon toga smo obišli park šumu Jankovac, koja obiluje tipičnim fenomenima krša, ponikva, izvora i špilja. Na kraju nas je oduševio slap Skakavac, koji se sa 30 metara visine obrušava i pruža veličanstven prizor na cijelom području.

U lipnju smo (14.06.) posjetili Desno Trebarjevo i Sisak. U Desnom Trebarjevu u porodičnoj zadruzi Radića, rođeni su Stjepan i Antun Radić. Danas se u mjestu nalazi spomenik braći Radić. U Sisku smo razgledali Utvrdu starog grada, Muzej grada i crkvu Sv. Križa.

Sredinom srpnja (12. 07.) organizirali smo putovanje u Beč na izložbu jednog od najpoznatijih egipatskih faraona iz 14. st. pr. Kr. Tutankhamona (1346.-1337.). Njegova slava ne počiva toliko na njegovim političkim postignućima koliko na senzacionalnom otkriću njegove neoskvrnute grobnice

koju je 1922. otkrio engleski egiptolog H. Carter. Upravo su na izložbi posebnu pozornost privlačili predmeti po kojima je poznat: pozlaćena posmrtna maska i zlatni lijes. Bilo je tu izloženo još mnoštvo predmeta i nakita pronađenih u grobnici. Osim izložbe pogledali smo i još neke bečke znamenitosti.

Krajem rujna (20. i 21.) posjetili smo otok Cres. Prvi dan smo posjetili Beli, gradić akropoljskog tipa i Eko-centar, koji se bavi zaštitom bježloglavih supova. Kasnije smo razgledali grad Cres s njegovim znamenitostima: troja gradska vrata, crkva Sv. Izidora, gradsku ložu sa stupom sramote, Franjevački samostan i crkvu Sv. Franje. Drugi dan smo po središnjem i južnom dijelu otoka razgledali gradić Valun i čuvenu Valunsku ploču, pisanu gagoljicom, smještenoj u župnoj crkvi. Zatim smo vidjeli glagolski lapidarij i drugo. Tu se nalazi i slikovito mjesto Lubenice, vrlo staro, sagrađeno na visokoj stijeni, koja se izdiže 380 metara nad morem, odakle se pruža prekrasan pogled. Panoramski smo razgledali Vransko jezero. U Martinšćici smo posjetili crkvu Sv. Martina i franjevački samostan, te kaštel obitelji Sforca. Na kraju smo razgledali gradić Osor, povijesnu jezgru grada, antički gradski trg, vijećnicu, u čijem se atriju nalazi Arheološki muzej. Zatim smo razgledali Biskupsku palaču i katedralu Sv. Marije.

Povijesno društvo je sredinom listopada (15. 10.) zajedno s Gradskom knjižnicom “Franjo Marković” i Pučkim otvorenim učilištem organiziralo znanstveni skup “Križevci u 19. stoljeću, s naglaskom na Hrvatski narodni i književni preporod u povodu revolucionarnih događanja 1848./49. i 170 godina od osnivanja Ilirske čitaonice”. Pošto je tema bila vrlo interesantna, posjet je bio vrlo velik.

Sa zadovoljstvom mogu iznijeti, da je Povijesno društvo Križevci ostvarilo sve svoje planove za 2008. godinu.